

Mònica Batet
**No et miris
el Riu**

Meteora

Mònica Batet

No et miris el Riu

Sinopsi, nota biogràfica de l'autora
i fragment del llibre

Meteorα

© Mònica Batet i Boada, 2012

© de l'edició, Editorial Meteora, SL
Gran Via de les Corts Catalanes, 794, ent. 1a
08013 Barcelona
Tel. 93 265 56 54
contacte@editorialmeteora.com
www.editorialmeteora.cat

LLIBRE DISTRIBUÏT PER
FI-REX 21, SL
Tel. 93 635 41 20

ISBN 978-84-92874-65-1

PVP 18,00 €

No et miris el Riu

• Sinopsi •

En una ciutat de l'Europa central banyada per un riu cabalós tenen lloc uns fets estranys, relacionats amb un suposat estat hipnòtic provocat per la contemplació del Riu, que condueixen a un seguit de comportaments irracionals en les persones, que fins i tot poden concloure en el suïcidi.

Alguns membres de la comunitat, alertats pel fenomen i per la tragèdia dels ofegaments, comencen a investigar quina pot ser la causa d'aquesta anomalia psicològica que afecta unes determinades famílies de la població.

Martina, una noia que pateix un fort isolament, Vera, una jove nedadora obsessionada pel triomf, i Konrád Weszler, un professor universitari afectat pel fenomen dels ofegats a partir d'una desgràcia familiar, són els eixos narratius de *No et miris el Riu*, una gran novel·la de misteri que ens embolcalla amb una literatura exquisida i ens atrau amb unes incerteses que ens poden resultar tan torbadores com pròximes.

• • •

No et miris el Riu

• Nota biogràfica de l'autora •

Mònica Batet i Boada (El Pont d'Armentera, 1976) és escriptora i filòloga, i actualment treballa com a professora de català al Servei Lingüístic de la Universitat Rovira i Virgili. El 2005 va guanyar el premi de novel·la curta Just Manuel Casero, que va publicar *Empúries* el 2006 amb el títol *L'habitació grisa*.

El 2010 s'acosta a l'assaig amb *El lector ideal* (Petròpolis), un seguit d'articles seus sobre literatura. Ha publicat també textos en dos llibres col·lectius com *Veus de la nova narrativa catalana* (Empúries, 2010) i *Paraules de gent* (Moll, 2012).

Mònica Batet col·labora també en programes culturals i en diverses revistes, com *Paper de Vidre* i *BValls de Lletres*.

No et miris el Riu

(Fragment)

• 3 •

Tan bon punt la Martina Tarr havia aconseguit la promesa que la nit que fes dotze anys podria parlar amb el seu pare, havia corregut a explicar-ho al seu germà, que li havia respost, Deixa'm estudiar tranquil. Havia tancat la porta d'un cop i havia pensat que, ben mirat, era una sort haver deixat de dormir a la mateixa habitació. Es penedia de no haver menjat durant dos dies, quan li ho havia anunciat. S'havia esforçat a fer-lo sentir culpable, amb la mirada enfosquida i la cara constant de Jo no m'ho mereixo. I ell s'havia volgut fer perdonar de totes les maneres possibles: l'havia esperat a la sortida de l'escola a les tardes i li havia cedit el seu lloc del sofà sense aconseguir que li desaparegués del tot aquella mirada de desolació. Llavors, un vespre li

havia assegurat que parlaria amb la seva mare i ella l'havia abraçat fort. Potser per això li costava d'entendre la seva reacció. S'havia dit que el més probable era que en desconfiés, perquè sabia que, si ella volia, podia queixar-se de quatre anys de converses en veu baixa. Podia, fins i tot, inventar-se mentides terribles que li permetessin ser l'única persona, a partir d'aleshores, amb qui el seu pare volgués parlar.

Amb la tranquil·litat de saber que cada vegada quedava menys, havia deixat d'intentar no adormir-se. Era més obedient que mai i durant aquells dies no havia pronunciat, Ets insuportable, quan el seu germà feia els possibles per molestar-la. Un vespre mentre sopaven, enduta per l'entusiasme del compte enrere, havia preguntat a la seva mare quanta estona hi podria parlar; i el seu germà s'havia aixecat malgrat no haver acabat encara el plat. La Martina Tarr va haver de repetir la pregunta diverses vegades, perquè la seva mare havia deixat d'escoltar-la i havia desplaçat la mirada fins a una habitació que es tancava. Temia que la decisió pogués canviar i sentia la tristesa de quan les coses empitjoren. Havien estat una bona esto-

na sense dir-se res; però, finalment, la seva mare no havia posat restriccions en la durada de la conversa i li havia mostrat amb un moviment de cap lacònic el seu acord que aquella nit només ella pogués parlar amb el seu pare.

Havia escrit en un paper totes les coses que volia explicar-li. Havia deixat aquell paper sobre el seu escriptori i cada vespre n'afegia de noves. Es passava hores tancada a la seva habitació mirant-se'l i rectificant-lo, pensant què diria primer i si hi havia alguna informació que es podia estalviar. S'havia convençut que aquella seria la nit més important del món. Podria sentir quina veu tenia el seu pare i esperava que s'assemblés a la que s'havia imaginat, perquè durant tots aquells anys només havia pogut imaginar. S'havia passat tardes a prop del pont principal buscant homes elegants. Havia seguit sempre els més alts —perquè això sí que ho recordava— i tot i que moltes vegades havia promès al seu germà que allò s'havia acabat, continuava mantenint l'esperança d'aconseguir trobar algú que ni tan sols coneixia. Mai havia sabut quina feina tenia exactament, per això sempre que li pregun-

taven a què es dedicava el seu pare responia amb un ofici diferent. Durant més d'un any l'havia fet treballar per a un important bufet d'advocats, després va decidir que fos corresponsal de guerra i, quan el seu germà hi havia començat a parlar, l'havia convertit en una mena d'assessor empresarial.

La nit del seu aniversari es va posar al llit pensant que li seria impossible adormir-se. No caldria ni que la seva mare l'anés a despertar per dir-li que el seu pare havia trucat, perquè ella mateixa sentiria el telèfon. S'havia passat tot el dia comptant minuts i, tot i així, la nit havia trigat més que mai a arribar. El seu germà ni l'havia felicitat, i a l'hora de sopar ni ell ni la seva mare havien utilitzat paraules. Malgrat que aquell havia estat un comportament habitual en els darrers dies, la Martina Tarr no volia donar importància al fet que la seva mare abaixés la mirada, cada vegada que el seu germà acabava de menjar. Evidentment passava alguna cosa, perquè feia gairebé una setmana que quan arribava no se'ls trobava al menjador; i, si provava d'entrar a l'habitació del seu germà, la seva mare li demanava seriosa que no el molestés. Mesos enrere,

hauria estat imprudent i hauria fet preguntes, però en aquells moments va optar per acabar ràpid de sopar i afegir que se n'anava a estudiar.

El despertador havia sonat puntual i, en apagar-lo, la Martina Tarr s'havia trobat la seva mare asseguda en un racó del llit. Li havia demanat perdó per no haver-li-ho explicat abans. Era veritat que el seu pare era fora; malauradament aquella era l'única veritat. Ho sabia quan s'hi havia casat. L'havien advertit; fins i tot ell l'havia advertit. Sabia què podia passar, perquè en totes les generacions hi havia hagut algun home de la família Tarr que patia aquella malaltia. L'inici era difícil de detectar: a vegades ni els mateixos malalts se n'adonaven. A mesura, però, que la malaltia avançava, començaven a inventar excuses per haver de sortir cada vegada menys de casa. L'exterior deixava d'importar-los perquè una por de molts anys els inundava els pensaments. Per alguna raó que encara ningú havia aconseguit explicar, s'oblidaven de parlar i un dia es tancaven dins d'una habitació que convertien en inexpugnable.

El seu pare sempre havia temut la malaltia, per això tan bon punt n'havia detectat un possible primer símptoma, havien anat a veure l'especialista més prestigiós de la ciutat i, setmanes després, havien hagut d'escoltar com aquell metge es reconeixia incapaç d'ajudar-los. Llavors havia començat una peregrinació que els portaria per diferents consultes de diferents països. Tots aquells homes li havien fet diverses analítiques i havien provat tractaments innovadors fins que arribava el dia que s'asseien al seu davant per acceptar que no hi podien fer res. Cada vegada que havia escoltat aquelles paraules, malgrat haver-se repetit que no es faria il·lusions, havia plorat. Els havia explicat que tenia dos fills petits i que el seu marit encara era jove. Havien d'ajudar-los perquè sabia que no suportaria veure'l com havia vist, anys enrere, el seu sogre. Segurament la Martina Tarr no ho recordava, però el seu avi s'havia passat els darrers vint anys sense sortir de casa. Un dia es va tancar a la seva habitació i només en comptades ocasions havia permès entrar-hi algú. Després, durant més de deu anys, li havien deixat el menjar prop de la porta i molt poques nits l'havien sentit sortir per agafar-lo.

Quan la mare de la Martina el va conèixer ja feia anys que no parlava. Tant el seu marit com la seva sogra li havien dit que no hi estava obligada, però ella havia afirmat amb veu vacil·lant que no li importava. Havien obert la porta de l'habitació el tros necessari perquè ella el veiés assegut, prop de la finestra, amb la boca mig oberta. Tot i que davant d'ells no s'havia mostrat afectada, en arribar a casa havia hagut d'obrir les finestres per trobar una mica d'aire. Només el va veure una vegada, però la imatge d'aquell home li havia allargat les nits. Sovint s'havia sorprès mirant-se el seu marit i tement que la història es repetís. Havia estat per allunyar la por que s'havia volgut convèncer que allò, al seu home, no li passaria mai. S'ho havia repetit amb tanta insistència que, quan aquell primer metge els va demanar disculpes per desconèixer si existia algun tractament efectiu, va qüestionar la seva professionalitat amb indignació. Durant anys, s'havia negat a acceptar el que era obvi i, sempre que el pare de la Martina Tarr li suplicava que el deixés, ella li responia que ja coneixia el risc quan s'havien casat.

Se l'havia trobat molts vespres assegut al menjador enmig dels pensaments més foscos. Ell sabia quin era el final, l'havia vist en alguns dels seus familiars, i el que menys desitjava era acabar assegut sol dins d'una habitació. No volia, de cap manera, que ni ella ni els seus fills haguessin de contemplar el seu deteriorament. Se la mirava fixament i deia, Has de prometre'm..., amb una tristesa que espantava. I ella procurava tranquil·litzar-lo mentre li demanava que deixés d'especular. Podia passar-se hores repetint-li sense parar que la propera setmana visitarien un metge que hi trobaria la solució. De moment no havien tingut sort, però se n'havien adonat a temps, i allò per força havia de ser bo. Hi havia vegades que fins i tot es creia aquelles mentides. Per això, quan un metge deia que no hi podia fer res, n'anaven a buscar un altre. Agafaven trens sense preocupar-se de les distàncies i dormien en hotels de ciutats ordenades intentant no escoltar les seves pròpies pors.

Malauradament havia arribat el dia en què no hi havia hagut ni més metges ni més viatges. Havien estat anys lents. Havia estat

ell qui havia proposat que l'ingressessin en un sanatori. Primer ella no se l'havia volgut escoltar. Havia cridat que no li ho permetria, i llavors ell hi havia insistit. Va començar parlant-li d'un cosí seu que s'havia mort amb només quaranta quilograms de pes i, a partir d'aquella història, n'hi havia relatat d'altres amb finals cada vegada més estremidors. Esperava que es despertés i començava. Si ella optava per deixar-lo sol, la seguia. Li suplicava que callés i l'acusava d'exagerar i, malgrat tot, ell continuava. No se'l volia creure, però tancava els ulls i rostres d'homes desconeguts es barrejaven amb el del seu sogre, assegut sol dins d'aquella habitació. Ja no dormia, perquè temia que aquells homes tornessin. Les històries se li repetien sense treva i, com que pensar li resultava impossible, finalment havia cedit.

• •

La Martina Tarr mai hauria volgut fer dotze anys. Hauria preferit adormir-se i maleir-se l'endemà per no haver aconseguit parlar amb el seu pare que tenir la certesa que aquella possibilitat ni tan sols existia. Potser, per això, havia decidit oblidar-se d'aquell matí i s'havia ficat cada nit al llit pensant, Ell em trucarà. Vivia repetint-se aquella frase fins que necessitava saber alguna cosa més i es trobava amb un hermetisme conegut. Havia volgut que li diguessin on era, fins i tot havia demanat permís per poder-lo visitar, i la resposta sempre era la mateixa. Havia preguntat al seu germà si l'havia pogut veure darrerament i ell li va assegurar que l'última vegada que l'havia vist tots dos eren petits i jugaven a prop del pont principal. Havia intentat trobar aquell record i, en fer-ho, va descobrir un home alt i de vestit fosc girat d'esquena. Va topat de sobte amb el seu germà de només vuit anys i va escoltar-se demanant al seu pare quanta estona més s'estarien allí.

La seva mare no li havia explicat tota la veritat. Procurar no sortir de casa, oblidar-se de parlar, tancar-se en una habitació, i finalment deixar de menjar; eren les fases que li havia enumerat. Però s'havia oblidat de la més devastadora de totes. No va ser fins dos anys més tard que la Martina Tarr es va assabentar que hi havia un moment, previ a deixar de parlar, en què alguns d'aquells malalts, tot i haver-se passat mesos fugint de frases que aconsellaven enfrontar-se al que hi havia més enllà de portes i finestres, sortien a passejar. S'aturaven al pont principal i es quedaven mirant-se el Riu. Podien passar-s'hi hores estranyament estàtics. Durant un temps semblava que havien recuperat la vida d'abans, perquè tornaven a vestir-se amb cura i s'asseien a taula quan els altres també ho feien. Com a conseqüència d'aquell canvi d'actitud, ningú s'atrevia a donar importància al fet que es passessin totes les tardes mirant abstrets la profunditat de l'aigua, fins que un dia els seus cossos apareixien surant al Riu.

A la seva família hi havia tres ofegats. El primer havia estat el germà de l'avi del seu pare. S'havia passat un any passejant per

la vora del Riu. Sempre en la mateixa direcció, sempre aturant-se als mateixos indrets. Després havia estat dos mesos afirmant que tenia molta feina, tanta que no tenia ni temps per sortir un moment de casa. Llavors, un matí, la seva dona l'havia vist posant-se el seu millor vestit i li havia preguntat perplexa què estava fent: la resposta d'ell havia estat, Surto una estona a passejar. L'havia observat creuant el carrer i durant unes hores havia cregut que potser de mica en mica tot podria tornar a la normalitat perduda. Però quan havia arribat el vespre, s'havia penedit d'haver-lo deixat sortir. A la matinada, dos homes l'havien despertada i li havien demanat que els acompanyés al Riu. Havia sabut que era ell molt abans de veure-li les mans creuades sobre el pit i les cames rígides. En ser-hi a prop, es va adonar que el seu home encara tenia els cabells humits i va pensar que aquell vestit mai s'hauria d'haver mullat.

El següent havia estat un tiet del seu pare, que, després d'uns quants anys fora, havia tornat a la ciutat. Passats alguns mesos del seu retorn, havia experimentat els primers símptomes. Es quedava cada vegada més

hores a casa, fins que va perdre la feina per tantes absències i va trobar l'excusa perfecta per no moure-se'n més. Tot i així, se l'havia vist alguns vespres passejant pel pont principal. Els familiars propers el visitaven de tant en tant i s'havien estranyat quan no els havia obert la porta. Conscients de les seves excentricitats, havien conclòs que segurament se n'hauria anat sense avisar i van quedar-se sense saber què dir la nit que el Riu va escopir el seu cadàver. Des d'aleshores, la temença que continuessin els ofegats havia arrelat amb força dins la família Tarr. Per això, el dia que un cosí segon del seu pare va contemplar el Riu durant quatre hores seguides, el van tancar amb clau al seu dormitori. El que no havien tingut en compte, però, era que des de la seva finestra hi havia una de les millors vistes del pont principal. Quan a l'hora de costum van obrir la porta perquè l'home pogués sopar i es van trobar que no hi era, van acceptar sense planys la derrota. El cos del cosí segon del seu pare havia aparegut nou dies més tard, i desenes de curiosos l'havien envoltat.

Pel que feia al seu pare, la malaltia era lenta. Havien passat alguns anys des que havia

detectat un possible símptoma fins que havia començat a buscar ocupacions inútils. Entretenia les hores arreglant electrodomèstics que funcionaven perfectament. També havia ordenat la biblioteca tant per autors com per ordre alfabètic de títols, mentre la mare de la Martina Tarr l'observava tement el dia en què escolliria una habitació per tancar-s'hi. I llavors, després de gairebé tot un any fent els possibles per no sortir de casa, una tarda havia insistit que visitessin l'antic Museu d'Història. S'hi havien passat més de dues hores dins i, com que era estiu, havien fet un cafè en una de les terrasses del centre. A partir d'aquell dia, havien sortit cada tarda, i molts van començar a pensar que potser tants metges havien servit per a alguna cosa. Va ser en un d'aquells passejos que van arribar al pont principal i ell va voler baixar les escales per descansar en un dels bancs de prop del Riu. La seva mare no se n'havia adonat fins a unes hores més tard i, en fer-ho, cadàvers humits havien aparegut dins del seu pensament. La por d'un desenllaç massa tràgic li havia fet alçar la veu i exigir-li que no tornés a mirar-se el Riu, perquè si ho feia es veuria obligada a no deixar-lo sortir.

Encara que ell li ho havia promès de totes les maneres possibles, la mare de la Martina Tarr estava en alerta constant. Coneixia massa les conseqüències d'aturar-se al pont principal i no volia que cap desconegut truqués qualsevol nit a casa seva per parlar-li d'aigua i de mort. Evidentment hi havia hagut discussions, però, com que la insistència del seu pare havia estat notable, finalment l'havia deixat passejar sol amb la condició que li expliqués l'itinerari que tenia previst. Cada dia abans de sortir, havien de negociar un per un els carrers perquè, sens dubte, era millor evitar cadascun dels ponts i, també, gran part del centre. Tot i així, havien comprovat que hi havia combinacions, no excessivament complicades, que permetien passejar llargues hores per la ciutat sense necessitat d'apropar-se al Riu. Va ser llavors quan el germà de la Martina el va començar a acompanyar. Sortien totes les tardes després de l'escola i visitaven parcs i estàtues desconegudes. Tornaven a casa amb poc sol i s'asseien al sofà per enumerar cadascun dels llocs que havien descobert. Explicaven detalls mínims. Podien fins i tot precisar el minut exacte en què havien passat per un carrer. Responien cadascuna de

les preguntes de la mare de la Martina Tarr sense vacil·lacions i, si en algun moment els demanava si havien vist el Riu, ho negaven amb rotunditat.

La Martina Tarr només els havia acompanyat una vegada, segons li havia recordat el seu germà. Quan el seu pare li havia demanat que deixés de dibuixar perquè sortiren a passejar, s'hi havia agafat de la mà amb força i havia somrigut a les senyores que li deien que era una nena molt maca. Havien esperat el seu germà davant de l'escola i s'havien dirigit fins a un parc proper. El seu pare els havia comprat un gelat, però ella no se l'havia pogut acabar. Després van venir carrers llargs i, tot i que els dos li havien dit que estaven cansats, havien hagut de continuar caminant fins que van arribar al pont principal. S'havien passat tot el que quedava de tarda inventant-se jocs, mentre el seu pare, immòbil, contemplava el Riu. En fer-se fosc la Martina havia sentit el cansament de ser massa hores fora i havia començat a preguntar quanta estona més s'estarien allí. El seu pare li havia demanat paciència i ella s'havia posat a plorar per intentar semblar més convincent. Havia

promès que si marxaven immediatament no explicaria res i, per això, havia hagut de callar quan el seu germà, en arribar a casa, havia reconstruït un itinerari fictici.

Però malgrat que en la seva narració no hi havia hagut fissures, per algun motiu aquell vespre la seva mare havia tingut la certesa que feia setmanes que l'enganyaven. Havia estat seriosa durant tot el sopar i només quan va estar segura que no els escoltaven, va llançar aquella pregunta com si fos foc cremant-li les mans. Tot i que el seu marit primer ho havia negat amb fermesa, finalment va acceptar que ja feia algunes tardes que se sentia obligat a mirar el Riu. Era incapaç de dir-li en què pensava quan era allí. N'observava la profunditat fins que no hi havia ni sorolls ni gent, només ell i l'aigua travessant silenciosa la ciutat. Sabia que no havia d'acostar-s'hi i encara menys quedar-s'hi gaire estona, però era com si alguna força estranya li dominés la voluntat.

El pare de la Martina Tarr s'havia tancat dins d'una de les habitacions de casa seva i durant dies s'havia negat a parlar i, quan ho havia tornat a fer, havia estat per dema-

nar-li a la seva dona que l'allunyés d'ells i del Riu. Havia argumentat que aquella era l'única solució possible, perquè no volia ser algú de qui els seus fills s'averonyessin. Li havia agafat les mans i li havia suplicat que l'internés d'una vegada i, com que la mare de la Martina s'hi continuava negant, l'havia amenaçat de tornar al Riu si no hi accedia.

Després de l'excel·lent acollida de *L'habitació grisa*, la seva primera novel·la, Mònica Batet ens sorprèn ara amb una autèntica delícia narrativa situada en un entorn centreeuropeu on l'autora es capbussa en el drama que té lloc en una ciutat a la vora d'un gran riu: alguns dels seus habitants pateixen una forta obsessió davant la visió del riu, una obsessió que els pot anorrear l'enteniment i fins i tot la vida.

Mònica Batet sap dibuixar-nos uns personatges torbadors, atrapats sovint en la soledat, que han de fer front a un misteri que es remunta a més d'un segle enrere i que no ha estat mai resolt.